

NATIONAL PRINCIPLES OF PUBLIC ENGAGEMENT IN WALES

EGWYDDORION CENEDLAETHOL AR GYFER YMGYSYLLTU Â'R CYHOEDD YNG NGHYMRU

1. Engagement is effectively designed to make a difference

Engagement gives a real chance to influence policy, service design and delivery from an early stage.

Guidance notes:

- Be clear from the start as to whether engagement is needed or not.
- Being clear about what can and can't be achieved is important from the very beginning.
- Engagement may tell us that change is not needed at this time.
- Measuring the outcomes or results of the engagement process is important to show how it has made a difference.

1. Cynllunnir yr ymgysylltu'n effeithiol i wneud gwahaniaeth

Mae ymgysylltu'n rhoi gwir gyfle i ddylanwadu ar bolisiâu, ar gynllunio gwasanaethau ac ar gyflwyno gwasanaethau o gyfnod cynnar.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Rhaid bod yn glir o'r dechrau ynghylch a oes angen ymgysylltu ai peidio.
- Mae bod yn glir ynghylch beth ellir ac na ellir ei gyflawni'n bwysig o'r dechrau un.
- Gall ymgysylltu ddweud wrthym nad oes angen newid ar hyn o bryd.
- Mae mesur canlyniadau neu allbynnau'r broses ymgysylltu'n bwysig er mwyn dangos sut mae wedi gwneud gwahaniaeth.

2. Encourage and enable everyone affected to be involved, if they so choose

The people affected by an issue or change are included in opportunities to engage as an individual or as part of a group or community, with their views both respected and valued.

Guidance notes:

- Engagement means giving people the chance to be involved. It is a matter of choice.
- Care should be taken to make sure that anyone who may have an interest in taking part is identified.
- Different groups of people can be contacted through many community and special interest groups that already exist.

2. Annog a galluogi pawb a effeithir i gymryd rhan, os ydynt yn dewis hynny

Cynhwysir y bobl a effeithir gan fater neu newid mewn cyfleoedd i ymgysylltu fel unigolion neu fel rhan o grŵp neu gymuned, ac mae eu safbwyntiau'n cael eu parchu a'u gwerthfawrogi.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Mae ymgysylltu'n golygu rhoi cyfle i bobl gymryd rhan. Mater o ddewis ydyw.
- Dylid bod yn ofalus er mwyn sicrhau y tynnir sylw at unrhyw un sydd â diddordeb mewn cymryd rhan.
- Gellir cysylltu â gwahanol grwpiau o bobl drwy gyfrwng nifer o grwpiau cymunedol a grwpiau diddordeb arbennig sydd eisoes yn bodoli.

3. Engagement is planned and delivered in a timely and appropriate way

The engagement process is clear, communicated to everyone in a way that's easy to understand within a reasonable timescale, and the most suitable method/s for those involved is used.

3. Cynllunnir a chyflwynir yr ymgysylltu mewn ffordd amserol a phriodol

Mae'r broses ymgysylltu'n glir ac yn cael ei chyfathrebu i bawb mewn ffordd hawdd i'w deall ac o fewn amserlen resymol. Hefyd, defnyddir y dull/iau mwyaf addas ar gyfer y rhai sy'n cymryd rhan.

Guidance notes:

- There are many levels of engagement and the most suitable should be decided upon before any engagement activity is planned.
- A varied range of methods is available to match people's different preferences and abilities to take part.

4. Work with relevant partner organisations

Organisations should communicate with each other and work together wherever possible to ensure that people's time is used effectively and efficiently.

Guidance notes:

- Before beginning an engagement process it is important to check that your organisation or a partner organisation does not already have the information you need.
- A number of Local Service Boards have developed joint databases of consultation and engagement work so that they can work more effectively with the public.
- If public and third sector bodies work closely together the on-going engagement process will be far more effective.

5. The information provided will be jargon free, appropriate and understandable

People are well placed to take part in the engagement process because they have easy access to relevant information that is tailored to meet their needs.

Guidance notes:

- Making use of 'easy read' information available in a variety of formats e.g. large print, audio, DVD.
- To make sure that information is available in Welsh and English as well as other ethnic minority languages.
- To make sure that information is culturally and religiously sensitive.
- Also important not to over burden people with irrelevant information.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Ceir sawl lefel o ymgysylltu a dylid penderfynu ar yr un fwyaf addas cyn cynllunio unrhyw weithgarwch ymgysylltu.
- Mae ystod amrywiol o ddulliau ar gael i gyfateb i wahanol hoffterau a galluoedd pobl i gymryd rhan.

4. Gweithio gyda sefydliadau partner perthnasol

Dylai sefydliadau gyfathrebu â'i gilydd a chydweithio lle bo modd er mwyn sicrhau bod amser pobl yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol ac yn effeithlon.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Cyn dechrau ar broses ymgysylltu, mae'n bwysig gwneud yn siŵr nad yw'r wybodaeth rydych ei hangen gan eich sefydliad neu sefydliad partner eisoes.
- Mae nifer o Fyrddau Gwasanaeth Lleol wedi datblygu basau data ar y cyd o waith ymgynghori ac ymgysylltu, fel eu bod yn gallu gweithio'n fwy effeithiol â'r cyhoedd.
- Os bydd cyrff cyhoeddus a chyrff y trydydd sector yn cydweithio'n agos, bydd y broses ymgysylltu parhaus yn llawer mwy effeithiol.

5. Ni fydd unrhyw jargon yn rhan o'r wybodaeth a ddarperir a bydd yn briodol ac yn hawdd i'w deall

Mae pobl mewn sefyllfa dda i gymryd rhan yn y broses ymgysylltu oherwydd mae gwybodaeth berthnasol sydd wedi'i haddasu i ddiwallu eu hanghenion ar gael iddynt yn hwylus.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Gwneud defnydd o wybodaeth 'hawdd i'w darllen' sydd ar gael mewn ffurfiau amrywiol e.e. print mawr, sain, DVD.
- I sicrhau bod yr wybodaeth ar gael yn y Gymraeg ac yn Saesneg, yn ogystal â mewn ieithoedd ethnig lleiafrifol eraill.
- I sicrhau bod yr wybodaeth yn sensitif yn ddiwylliannol ac yn grefyddol.
- Mae hefyd yn bwysig peidio â rhoi gormod o faich ar bobl o ran gwybodaeth amherthnasol.

6. Make it easier for people to take part

People can engage easily because any barriers for different groups of people are identified and addressed.

Guidance notes:

- All of us can experience barriers to taking part depending on the issue and the situation. Any barriers for different people (including the professionals involved) should be identified for each circumstance and reasonable steps taken to overcome them.
- Organisers of engagement activities should be aware of and address typical barriers such as different languages, sight or hearing impairment, disability, transport access etc. as well as more specific needs and preferences whether cultural, LGB or other.
- Participants should have the opportunity to identify issues they feel are barriers to their involvement rather than professionals/organisers alone.
- Many groups of people with particular needs or preferences will need specific approaches and opportunities to engage them, as well as the opportunity to be involved in mainstream engagement.

7. Enable people to take part effectively

Engagement processes should try to develop the skills, knowledge and confidence of all participants.

Guidance notes:

- Engagement is not just about getting people's views on a specific issue.
- Engagement is part of developing people's ability to take part in community and political activities; approaches and methods of engagement should try to make engagement a positive experience in terms of building skills, knowledge and confidence.
(See 'Values and Principles, p7, National Strategic Framework for Community Development in Wales)

6. Ei gwneud yn haws i bobl gymryd rhan

Gall pobl ymgysylltu'n hawdd oherwydd mae unrhyw rwystrau i wahanol grwpiau o bobl yn cael eu datgan ac yn cael sylw.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Gall pob un ohonom brofi rhwystrau'n ein hatal rhag cymryd rhan, gan ddibynnu ar y mater a'r sefyllfa. Dylid datgan unrhyw rwystrau ar gyfer gwahanol bobl (yn cynnwys y gweithwyr proffesiynol cysylltiedig) ar gyfer pob amgylchiad a dylid cymryd camau rhesymol i'w goresgyn.
- Dylai'r rhai sy'n trefnu'r gweithgareddau ymgysylltu fod yn ymwybodol o rwystrau nodweddiadol, a rhoi sylw iddynt, fel gwahanol ieithoedd, nam ar y golwg neu'r clyw, anabledd, argaeledd trafndiaeth ac ati, yn ogystal ag anghenion a hoffterau mwy penodol, boed yn ddiwylliannol, pobl sy'n lesbiaid, yn hoyw neu'n ddeurywiol neu arall.
- Dylai'r cyfranogwyr gael cyfle i ddatgan y materion sy'n teimlo fel rhwystrau'n eu hatal rhag cymryd rhan, yn hytrach na'r gweithwyr proffesiynol/ trefnyddion yn unig.
- Ar gyfer y grwpiau niferus o bobl ag anghenion neu hoffterau arbennig, bydd raid wrth ddulliau a chyfleoedd penodol i'w hymgysylltu, yn ogystal â chyfle i gymryd rhan mewn ymgysylltu prif ffrwd.

7. Galluogi pobl i gymryd rhan yn effeithiol

Dylai'r prosesau ymgysylltu ceisio datblygu sgiliau, gwybodaeth a hyder y cyfranogwyr i gyd.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Nid dim ond ceisio barn pobl am bwnc penodol mae ymgysylltu'n ei olygu.
- Mae ymgysylltu'n rhan o ddatblygu gallu pobl i gymryd rhan mewn gweithgareddau cymunedol a gwleidyddol; dylai'r dulliau o ymgysylltu geisio gwneud yr ymgysylltu'n brofiad cadarnhaol o ran meithrin sgiliau, gwybodaeth a hyder.
(Gweler 'Gwerthoedd ac Egwyddorion, t7, Y Fframwaith Strategol Cenedlaethol ar gyfer Datblygu Cymunedol yng Nghymru)
- Deallir na fydd ymgysylltu bob amser yn gadarnhaol o ran rhoi safbwynt cyfranogwr ar

- It is understood that engagement will not always be positive in terms of a participant's view being put into practice.
- This does not just apply to ongoing engagement over a long period; experience of a single focus group can be confidence building or undermining for example.
- The principle applies to professionals as well as to community participants. Many public services professionals are not trained or skilled to be effective facilitators.

8. Engagement is given the right resources and support to be effective

Appropriate training, guidance and support are provided to enable all participants to effectively engage, including both community participants and staff.

Guidance notes:

- Ineffective, or even negative, experiences of engagement are often because organisations and staff concerned try to short cut engagement to use less staff time and money.
- Good management and leadership within organisations are crucial if effective engagement is to be carried out.
- It takes time, people and resources to reach out to participants, make engagement accessible and informed, and provide a range of ways for people to express their views or decisions.

9. People are told the impact of their contribution

Timely feedback is given to all participants about the views they expressed and the decisions or actions taken as a result; methods and form of feedback should take account of participants' preferences.

Guidance notes:

- The key to motivating people to engage again is that they see the benefit and result from their contribution. Timely feedback is essential for participants to be able to see the results of their input.

- waith.
- Nid dim ond i ymgysylltu parhaus dros gyfnod hir o amser mae hyn yn berthnasol; er enghraifft, gall profiad grŵp ffocws unigol feithrin neu danseilio hyder.
 - Mae'r egwyddor yn berthnasol i weithwyr proffesiynol ac i gyfranogwyr cymunedol. Ceir llawer o weithwyr proffesiynol yn y gwasanaethau cyhoeddus nad ydynt wedi'u hyfforddi nac yn fedrus i fod yn hwyluswyr effeithiol.

8. Rhoddir yr adnoddau a'r gefnogaeth briodol i ymgysylltu er mwyn iddo fod yn effeithiol

Darperir hyfforddiant, cyfarwyddyd a chefnogaeth briodol er mwyn galluogi'r cyfranogwyr i gyd i ymgysylltu'n effeithiol, yn cynnwys cyfranogwyr cymunedol a staff.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Ceir profiadau aneffeithiol, neu negyddol hyd yn oed, mewn perthynas ag ymgysylltu oherwydd bod sefydliadau yn aml iawn, a'r staff dan sylw, yn ceisio torri'n ôl ar ymgysylltu er mwyn defnyddio llai o amser y staff ac arian.
- Mae rheoli ac arwain da mewn sefydliadau'n hanfodol os am sicrhau ymgysylltu effeithiol.
- Mae angen amser, pobl ac adnoddau er mwyn estyn allan at gyfranogwyr a gwneud ymgysylltu'n hwylus a phriodol, a darparu amrywiaeth o ffyrdd i bobl fynegi eu safbwyntiau neu eu penderfyniadau.

9. Mae pobl yn cael gwybod beth yw effaith eu cyfraniad

Rhoddir adborth amserol i'r cyfranogwyr i gyd am y safbwyntiau a fynegwyd ganddynt a'r trafodaethau a'r camau gweithredu a gafwyd o ganlyniad; dylai dull a ffurf yr adborth roi ystyriaeth i hoffterau'r cyfranogwyr.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Yr allwedd i gymell pobl i ddechrau ymgysylltu eto yw drwy iddynt weld manteision a chanlyniadau eu cyfraniad. Mae adborth amserol yn hanfodol er mwyn i'r cyfranogwyr allu gweld canlyniadau eu mewnbyn.

- Not every contribution will be acted on but explanation for decisions in response to participants' views can build trust that organisations at least listen and consider those views.
- Different participants have different needs and preferences for receiving feedback which should be taken into account – this links to overcoming barriers in principle 6.
- This principle refers to feedback to participants who have taken part in an engagement process, and to wider stakeholders. Feedback from people about services that are currently being delivered is a different issue and part of information gathering.
- Good feedback needs to be a mix of general information to all stakeholders about an engagement process and the results (e.g. via a general newsletter); but should also include more specific and perhaps more detailed feedback to the smaller number of active participants in the process (e.g. a summary to participants in a focus group or workshop).

- Ni weithredir ar bob cyfraniad ond gall yr eglurhad dros y penderfyniadau fel ymateb i safbwyntiau'r cyfranogwyr feithrin ymddiriedaeth bod sefydliadau'n gwrando o leiaf, ac yn ystyried y safbwyntiau hynny.
- Mae gan wahanol gyfranogwyr gwahanol anghenion a hoffterau ar gyfer derbyn adborth, a dylid eu hystyried – mae hyn yn cysylltu â goresgyn rhwystrau yn egwyddor 6.
- Mae'r egwyddor hon yn cyfeirio at adborth i gyfranogwyr sydd wedi cymryd rhan mewn proses ymgysylltu, ac i randdeiliaid ehangach. Mae adborth gan bobl am wasanaethau sy'n cael eu cyflwyno ar hyn o bryd yn fater gwahanol ac yn rhan o gasglu gwybodaeth.
- Mae'n rhaid i adborth da fod yn gymysgedd o wybodaeth gyffredinol i'r rhanddeiliaid i gyd am broses ymgysylltu a'r canlyniadau (e.e. drwy gyfrwng cylchlythyr cyffredinol); ond dylai hefyd gynnwys adborth mwy penodol, a manylach efallai, i'r nifer llai o gyfranogwyr a gymerodd ran yn y broses (e.e. crynodeb i gyfranogwyr mewn grŵp ffocws neu weithdy).

10. Learn and share lessons to improve the process of engagement

People's experience of the process of engagement should be monitored and evaluated to measure its success in engaging people and the effectiveness of their participation; lessons should be shared and applied in future engagements.

Guidance notes:

- This principle is about the process of engagement itself and its effectiveness, but not the topic of the engagement directly and the results.
- The results for the issue will also need monitoring and evaluating as part of the usual planning, action and review cycle. Maybe this needs elaborating upon for those who may not have experience around this cycle?
- The evaluation should be made available to participants in an accessible and appropriate format. It may form the basis for a further stage of engagement to review and design the process and improve it for the future.

10. Dysgu a rhannu gwersi i wella'r broses o ymgysylltu

Dylid monitro a gwerthuso profiadau pobl o'r broses ymgysylltu er mwyn mesur ei llwyddiant o ran ymgysylltu pobl ac effeithiolrwydd eu cyfranogiad; dylid rhannu'r gwersi a ddysgir a'u defnyddio mewn ymgysylltu yn y dyfodol.

Nodiadau cyfarwyddyd:

- Mae'r egwyddor hon yn ymwneud â'r broses ymgysylltu ei hun a'i heffeithiolrwydd, ond nid y pwnc ymgysylltu'n uniongyrchol, na'i ganlyniadau.
- Hefyd, bydd raid monitro a gwerthuso'r canlyniadau ar gyfer y mater fel rhan o'r cylch cynllunio, gweithredu ac adolygu arferol. Efallai bod angen ymhelaethu ar hyn ar gyfer y rhai nad ydynt wedi cael profiad perthnasol i'r cylch hwn?
- Dylid sicrhau bod y gwerthusiad ar gael i gyfranogwyr mewn fformat hwylus a phriodol. Gall fod yn sail ar gyfer cam ymgysylltu pellach er mwyn adolygu a chynllunio'r broses, a'i gwella ar gyfer y dyfodol.

Definitions:

These are working definitions for the purposes of these Principles. It is recognised that different organisations will use a variety of terminology to mean similar things.

Engagement: An active and participative process by which people can influence and shape policy and services that includes a wide range of different methods and techniques.

Consultation: A formal process by which policy makers and service providers ask for the views of interested groups and individuals.

Participation: People being actively involved with policy makers and service planners from an early stage of policy and service planning and review.

These Principles were developed by Participation Cymru working with TPAS Cymru, under the guidance of the Participation Cymru partnership. Endorsed by The First Minister of Wales, The Right Hon. Carwyn Jones AM on behalf of the Welsh Government. March 2011

Organisations on the Advisory Panel:

Amgueddfa Cymru – National Museum Wales
 Association of Chief Police Officers in Wales
 Countryside Council for Wales
 Her Majesty's Courts Service
 National Leadership and Innovation Agency for Healthcare
 One Voice Wales
 Participation Unit, Save the Children Wales
 Tenants Participation Advisory Service Cymru
 Wales Association of County Voluntary Councils
 Wales Audit Office
 Wales Council for Voluntary Action
 Welsh Assembly Government
 Welsh Local Government Association
 Welsh NHS Confederation

Diffiniadau:

Dyma ddiffiniadau gweithredol at ddibenion yr Egwyddorion hyn. Cydnabyddir y bydd gwahanol sefydliadau'n defnyddio terminoleg amrywiol i olygu pethau tebyg.

Ymgysylltu: Proses weithredol a chyfranogol a ddefnyddir gan bobl er mwyn siapio a dylanwadu ar bolisiau a gwasanaethau sy'n cynnwys amrywiaeth eang o wahanol ddulliau a thechnegau.

Ymgynghoriad: Proses ffurfiol a ddefnyddir gan lunwyr polisiau a darparwyr gwasanaethau i holi am farn grwpiau ac unigolion â diddordeb.

Cyfranogiad: Pobl sy'n ymwneud â llunwyr polisiau a chynllunwyr gwasanaethau o gyfnod cynnar yn y gwaith o gynllunio ac adolygu polisiau a gwasanaethau.

Cafodd yr egwyddorion hyn eu datblygu gan Cyfranogaeth Cymru trwy weithio gyda TPAS Cymru, o dan arweiniad partneriaeth Cyfranogaeth Cymru. Cawsant eu cymeradwyo gan Brif Weinidog Cymru, Y Gwir Anrhydeddus Carwyn Jones AC ar ran Llywodraeth Cymru. Mawrth 2011

Mudiadau ar y Panel Cynghori:

Amgueddfa Cymru
 Asiantaeth Genedlaethol Arwain ac Arloesi mewn Gofal Iechyd
 Confederasiwn GIG Cymru
 Cymdeithas Cynghorau Gwirfoddol Sirol Cymru
 Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
 Cymdeithas Prif Swyddogion yr Heddlu
 Cyngor Cefn Gwlad Cymru
 Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru
 Gwasanaeth Cynghori ar Gyfranogiad Tenantiaid Cymru
 Gwasanaeth Llysoedd Ei Mawrhydi
 Llywodraeth Cynulliad Cymru
 Swyddfa Archwilio Cymru
 Uned Cyfranogaeth Achub y Plant Cymru
 Un Llais Cymru